

Başvuru Numarası : 2021/990
Toplantı Tarihi/Sayısı : 10.5.2022/14
Karar Numarası : 2022/241
Başvuran : V.A
Başvuran Vekili : --
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : --
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın yargılama süreçlerinde usul hatası yapıldığı, yasal tebligatların kendisine ulaştırılmadığı iddialarına ve dava dosyası hakkında bilgilendirilme talebine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. 04.10.2021 tarih ve ... Kurum sayısı ile kayda alınan başvuru dilekçesinde özetle: başvuranın yargılama sürecinde ceza dosyasında mahkemenin usule aykırı kararlar aldığı, temyiz aşamasında onama kararı verilen dosyası hakkındaki bilginin kendisine resmi şekilde (tebligat) verilmediği, sadece infaz ve koruma memurunun bir gün "hazırlan seni tekli odaya alıyoruz." beyanı ile cezasının onandığını anladığı, belli aralıklarla temyiz hakkının olup olmadığını öğrenebilmek amacıyla ilgili mahkemelere dilekçeler yazdığı, ancak İdareden söz konusu dilekçelerinin sayı numaralarını talep etmesine rağmen bu talebinin karşılanmadığı ve dava dosyası hakkındaki bilgilendirmeye hala ulaşamadığı iddiaları bulunmaktadır.

3. Muhatap Kurum, 13.10.2021 tarihli ve 29672 sayılı yazılı görüşünde özetle: başvuranın hapis cezalarının içtimaya dahil edilmesi için yazı yazıldığını ve cezalarının toplama beklediğini bu sebeple kendisine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından henüz müddetname tanzim edilmediğinin UYAP kayıtları üzerinden tetkik edildiğini, Kurum müdürünün çeşitli tarihlerde hükümlü ve tutuklulardan gelen görüşme talepli dilekçeleri hakkında görevlendirdiği Kurum ikinci müdürleri veya psiko-sosyal servis personelleri tarafından görüşmeler yapıldığını, görüşme sonrasında hükümlü ve tutukluların sorunlarına ve taleplerine ilişkin olarak Kurum müdürüne bilgi verildiğini, başvuranın yargılama sürecine ilişkin bilgi ve belgeleri yargılanmış olduğu mahkemelerden talep edebileceğini, Kurumun hiçbir hükümlü veya tutuklunun yargılama sürecini ve mahkeme duruşmalarını takip edebilmesinin mümkün olmadığını, başvuranın mahkemelerden talep ettiği bilgi ve belgelere ilişkin tebliğ işlemlerinin yapıldığını ve bu konuda herhangi bir eksiklik olmadığını, başvuranın bahsetmiş olduğu dilekçelerin ilgili makamlara gönderildiğine dair evrakların dosya ekine sunulduğunu, başvuranın ceza infaz kuruma yerleştirilmesinden itibaren yazdığı 58 adet dilekçenin ilgili kurum ve kuruluşlara gönderildiğini belirterek başvuranın iddialarının dayanakta yoksun olduğunu ifade etmiştir.

4. Muhataptan alınan yazılı görüş, 25.01.2022 tarihli yazımız ile başvurana iletilerek yazılı görüş istenmiş; ancak başvuran süresi içinde yazılı görüşünü sunmamıştır. Ceza infaz kurumunun 07.02.2022 tarihli ve 5190 sayılı yazısı ile yazımızın başvurana tebliğ edildiği belirtilerek tebellüğ belgesi Kurumumuza iletilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununda Kurumumuzun görevleri aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

Madde 9 (f): "İnsan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek", **(h):** "İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak", **(i):** "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme

mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek...”

Madde 11 (1-ç) : “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını ve bu kapsamda resen yürütölen incelemeleri karara bağlamak...”

6. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in ilgili maddeleri řu şekildedir:

Madde 48 (1): “Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur...”

Madde 49 (6): “Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması halinde de, incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir.”

Madde 69: “İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.”

Madde 72: “İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olmadığı kanaatine varılması hâlinde ret kararı verilir.”

IV. DEğERLENDİRME VE GEREKÇE

7. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu, Kurumun insan haklarını korumak ve geliştirmek, kişilerin eşit muamele görme hakkını güvence altına almak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığı önlemek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere faaliyet yürüteceğini ve bu kapsamda başvuru üzerine veya resen incelemeler yapabileceğini hüküm altına almaktadır. Kurumun, başvurularının incelenmesine ilişkin olarak sahip olduğu görev ve yetkilerin kapsamı da 6701 sayılı Kanun ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmektedir. Somut başvurunun, anılan Yönetmelik’in 48’inci maddesindeki gerekli şartları taşıdığı değerlendirildiğinden esas incelemesi aşamasına geçilmiştir.

8. Öncelikle mevcut başvurudaki ceza davası dosyasında mahkemenin usule aykırı kararlar aldığına ilişkin iddiaların Kurumumuz tarafından incelemeye alınamayacağını belirtmek gerekir. Zira 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinde “(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz...” hükmü bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’te, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görölmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmeyeceği düzenlenmiştir.

9. Başvuran "temyiz aşamasında onama kararı verilen dosyası hakkındaki bilginin kendisine resmi şekilde (tebligat) yapılmadığını, sadece infaz ve koruma memurunun bir gün -hazırlan seni tekli odaya alıyoruz- beyanı ile cezasının onandığını anladığını" belirtmiş olup muhatap Kurum mevcut iddialara karşılık; başvuranın hapis cezalarının içtimaya dahil edilmesi için yazı yazıldığını ve cezalarının toplama beklediğini bu sebeple kendisine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından henüz müddetname tanzim edilmediğinin UYAP kayıtları üzerinden tetkik edildiğini beyan etmiştir. Bununla birlikte hiçbir hükümlü veya tutuklunun yargılama sürecini ve mahkeme duruşmalarını takip edebilmesinin mümkün olmadığını eklemiştir. Yargılama süreçlerine ilişkin bilgilendirme yapılmadığı iddiaları bakımından muhatap Kurumun açıklamalarının makul olduğu değerlendirilmiş ve başvuranın mahkemelere dilekçe yazmak suretiyle yargı süreçlerini takip edebileceği gerekçesiyle söz konusu iddialar yerinde bulunmamıştır.

10. Somut başvuruda, Kurumumuzun ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında değerlendirmeye alacağı asıl husus, başvuranın mahkemelere hitaben yazmış olduğu dilekçelerin muhatap Kurum tarafından ilgili mercilere ulaştırılıp ulaştırılmadığına ilişkin olacaktır. Yukarıda da belirtildiği üzere muhatap Kurumun her ne kadar başvuranın yargılama süreçlerine ilişkin bilgilendirme yapma yükümlölüğü bulunmasa da başvuranın bilgi sahibi olmak amacıyla yazmış olduğu dilekçeleri ilgili makam ve mercilere ulaştırma yükümlölüğünün bulunduğu açıktır.

11. Keza, Nelson Mandela Kuralları uyarınca da; her talep veya şikâyet hemen ele alınır ve yanıtlanır. Eğer talep veya şikâyet reddedilir veya makul bir süre içinde yanıtlanmazsa, şikâyetçi şikâyetini yargısal ya da diğer bir merci önüne götürme hakkına sahiptir. Mahpusların işkence veya diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da ceza iddiaları, derhal ele alınır ve bağsız bir ulusal makam tarafından hızlı ve tarafsız şekilde

yürütülen bir soruşturma başlatılır (*Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları, Nelson Mandela Kuralları, Kural 57*). Mahpuslar, içeriğe ilişkin sansür uygulanmaksızın, cezaevi müdürüne veya ceza infaz sistemi içerisindeki başka bir makama, adli makamlara veya inceleme ve teyviz yetkisine sahip başka bir bağımsız makama talep veya şikâyetle bulunma imkânına sahip olmalıdırlar (*Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 70.1*).

12. Ceza İnfaz Kurumlarındaki özgürlüğünden mahrum bırakılanların şikâyet yollarını etkin bir şekilde kullanarak adli ve idari mercilere erişimlerinin sağlanması kötü muamele ile mücadelede önemli bir yere sahiptir. Zira kişilerin izole konumları sebebiyle yaşayabilecekleri birçok olaydan denetim makamlarının bilgisinin bulunmaması ihtimali olduğundan, mahpusların bu makamlara ulaşması için lazım gelen mekanizmaların işler hale getirilmesi gerekmektedir.

13. Başvuranın, ilgili mercilere yazdığı şikâyet/talep dilekçelerinin akıbeti hakkında bilgi sahibi olmadığı bu nedenle de şikâyet/talep yollarını kullanamadığı iddiası da bulunmaktadır. Muhatap Kurum, yazılı görüş ekinde başvuranın dilekçelerinin iletildiğine dair evrakları Kurumumuza göndermiştir. Söz konusu evrakların incelenmesi neticesinde, başvuranın farklı tarihlerde yazdığı dilekçelerin muhatap Kurum tarafından ilgili mercilere iletildiği görülmektedir. Dolayısıyla başvuranın dilekçelerin Kurumdan çıkmadığı ve bu sebeple etkili şikâyet/talep yollarını kullanamadığına dair iddialarının yerinde olmadığı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte muhatap Kuruma "başvuran ve diğer mahpusların ilgili mercilere yazdıkları dilekçelerin sayı numaralarını kendilerine vererek şikâyetlerini düzenli olarak takip edebilmelerini sağlaması gerektiği" hususu ayrıca tavsiye edilmektedir.

14. Yukarıda anlatılan açıklamalar bir arada değerlendirildiğinde, etkili şikâyet/talep yollarının kullanılmadığı iddialarının yerinde olmadığı gerekçesiyle; somut başvuruda 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında **kötü muamele yasağının ihlali olmadığı** kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 10.05.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK

Üye

e-onaylıdır

Ünal SADE

Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ

Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER

Üye